

and erkent
roen heeft
erven en te

k element

efenen op
i de toon

als grond-
echt Gods
steld was,
stelen. Op
treven ge-
de christe-
gen, zullen
gerechtig-
eriele be-
ken over
voorwaar-
magistrale
ingetoon-
den in de
er zij dit
door het
ze critieke
tijden is
elijk leven
nu reactio-
stellen aan
dingen nu
ok sociaal
n rechten
Christelijk
ht de toe-
olutionaire
voord vast
leze tijden,
lig, en het
vraag zijn,
i het eigen
de sociale
r leniging
Christelijk
en in die
n zijn van
is leveren,
verkeerd
even geen
enzen God
op sociaal
elijke sou-
ualisme, of
ervangen
id van den
eit, waarin
enschelijke

voegd.

actie meer

verwacht,

de funda-

tuurlijken

ok worden

iale terrein

onvastheid

het Christe-

kenis zijn,

een tegen-

illusien en

mank gaan,

weinig pre-

veel zoeken

de politiek

gzaam aan-

gie beide te

Ga slechts

vaarmede de

overen weet,

niek van den

maal en mu-

ichts met het

ar ook met

van vroeger

rwijt maken,

des geestes

vergeten, dat

i persoonlijke

en tijd is te

ne bedompte

n komen en

al hopen wij

e warmte der

Dr Kuyper

leiding van

ridderlijken

maar moet

ijd eischt nu

in zijn geloof

rhinden, — en

e besliste in

is.

st van onzen

op zijn beurt

zij gemeend.

gegeven. Daar heeft de studie niet stilgestaan, en al zullen er altoos vragen overblijven, en al blijven we ook hier slechts ten deele kennen, wij zijn toch een politiek program rijk, en we bezitten de Antirevolutionaire Staatskunde van Dr Kuyper, en de werken van anderen, die ons duidelijk den weg wijzen.

Doch op sociaal terrein zijn wij eigenlijk nog arm.

Er is door ons te weinig gestudeerd.

Hier ligt een ernstige taak voor onze sociale leiders en economen van professie om voorlichting te geven, en hier heeft ook onze Vrije Universiteit een dure roeping. Want blijft deze ontwikkeling van een principiële sociaal program achterwege, en moeten we missen, wat we voor het staatkundig leven reeds bezitten, dan houdt onze sociale actie geen koers, en loopen we gevaar door alle wind van leer heen en weer gedreven te worden.

Nog een enkel woord ten besluite.

De uitslag van de Kamerverkiezing is te verrassend, dan dat ik daarover zou kunnen zwijgen. Wat niet verwacht werd is verkregen, en ons volk heeft ondubbeldubbige uitspraak gedaan, dat het in zijn meerderheid van een revolutionair bewind niet gediend is. Hoe deze overwinning verkregen werd, is moeilijk in één woord te zeggen, maar wel mag geconstateerd, dat onze God het wapen van het vrouwenkiesrecht, dat tegen ons gesmeed was, heeft willen gebruiken, om ons de zegepraal te schenken. Hem zij daarvoor de eere. En wat nu verder geschied zal wachten wij in rustige kalmte af. De verantwoordelijkheid is niet licht. Der christelijke partijen wacht een zware taak, maar onze leidslieden kunnen wij volkomen vertrouwen, en ... de Heere regeert. In Zijn handen rust het lot van land en volk.

Vergeten wij echter één ding niet.

De overwinning mag ons niet bedwelmen, maar evenals Debora in haar overwinningslied de zwakke plekken en leemten aanwees, die er in Israëls volksleven waren, hebben wij onze oogen te openen voor de gebreken, die nu aan den dag zijn getreden. Er is nog overvloedig arbeid. God roept ons voortdurend tot den strijd. Nooit mogen de wapenen rusten, en in Zijn kracht gaan wij verder, geloovende dat de toekomst is aan Christus onzen Koning.

K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Blijde met de blijden.

Blijde met de blijden te zijn is een apostolische wet, welke wij gaarne volbrengen. Bij zooveel wat verdeelt onder de zonen en dochteren van hetzelfde huis, of wilt gij: van hetzelfde geloof, is het heerlijk te kunnen wijzen op hetgeen vereent. Zij, die kerkelijk gescheiden leven, kunnen toch meermalen op ander terrein samenwerken, met name op het terrein van de zending.

Wij verheugen ons, wanneer het onzen medestrijders wel gaat, terwijl wij treuren om de verliezen, die zij lijden.

In deze dagen nu viert twee zendingscorporaties feest: de Broedergemeente en het Nederlandsch Zendinggenootschap. Eigenlijk kunnen wij moeilijk van feestvieren spreken; daarvoor zijn de omstandigheden te zeer gedrukt, en leed de zending in den laatsten tijd te zware verliezen. Maar zij willen toch dankbaar gedenken, dat de Heere zoovele jaren ze in staat stelde voor de komst van Zijn Koninkrijk te arbeiden.

De Broedergemeente, waarover iets opgenomen

„Wel hebben de mannen van het vernis en het pleister zich lang en dapper gewoerd om, kunstig en behendiglijk, alle spleet en scheur in ons samenleven te bedekken, maar ze hebben er geen oer mee ingelegd, en ten leste had zelfs de minst ernstige van dat behendig knutselen genoeg. Men wil thans die „doofpottaktiek“ niet meer. Ze hebben uit, de wittebroodsweken der geestelijke onmaandelijkheid. We hebben ten leste geleerd, dat die conventionele vorm een grafzerk is en geen schild. Er is ons weer moed in het bloed, weer gloed in het matte oog gevaren. We durven het weer natuurlijk vinden, dat men zijn tegenstanders niet-sparend in het harnas rijdt. Ja, zoóver zijn we reeds, dat men al meer zelfs de sympathie verbeuren zou der wakkere geesten, zoo men thans nog voorgaf, den Christus naar de Schriften te belijden en toch den strijd met het modernisme meed.

Wat nu het eigenlijke onderwerp van de lezing betreft, schrijft Dr Hoedemaker:

Het modernisme wordt ons hier door een meesterhand getoekend of eigenlijk verzinnelijkt, met het beeld van een Fata Morgana, die wel boeiend schoon is, maar vaste wet verschijnt, maar overigens alle werkelijkheid mist.

Dit beeld nu is inderdaad gelukkig gekozen, omdat het niet alleen het modernisme als verschijnsel karakteriseert, maar tevens op de voorwaarden wijst, waardoor het ontstond en weder te eeniger tijd zal verdwijnen.

Met veel tact heeft Dr Kuyper, dan ook de verschillende gegevens gegroepeerd, die hem dit modernisme in zijn drievuldigheid van schoon, noodzakelijk, illusoir deden kennen.

werd in de Persschouw der vorige week, is onder ons bekend en geliefd; het zij zoo, dat velen er meer een vagen indruk van hebben, dan een klare overtuiging, maar dat weten schier allen, dat de Broedergemeente een zendingsgemeente is bij uitnemendheid; de naam van Graaf von Zinzendorf, met zijn lijfspreuk: zielen te winnen voor het Lam, is zelfs op de lippen onzer kinderen. Het is eenvoudig zonder voorbeeld, zooveel deze gemeente, klein in getal en van zwakke krachten, over heeft voor den arbeid der zending; het is voor alle andere zendingscorporaties, ook voor onze Ger. Kerken, beschamend.

Op 17 Juni 1722 werd op het landgoed van Graaf von Zinzendorf een toevluchtsoord bereid aan de Moravische broeders; in Moravië was het werk der Hervorming door de schrikkelijke vervolgingen zoo goed als verwoest; op het landgoed van den graaf vinden wij de overblijfsels van de eertijds zoo bloeiende Broederkerk. En zie, hoe de Heere uit dit stekje weer een boom heeft laten groeien! Het is nu de vooral in Duitschland, Engeland en Amerika gevonden Broedergemeente.

Over de beginselen, waaruit deze gemeente leeft, zullen wij nu niet handelen; het is ons genoeg op dit historisch feit de aandacht te vestigen. En daaraan ook nog iets toe te voegen.

Het getal der leden dezer gemeente zal ongeveer de 50.000 bedragen, dus nog minder dan de Gereformeerde Kerken van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag samen, en dan zijn deze leden verstrooid over schier geheel de wereld. Deze kleine kerk heeft echter zendingswerk verricht onder de arme bewoners van het Himalaja-gebergte, de Eskimo's van Alaska en Labrador, de Kaffers van Zuid-Afrika, de neger-slaven van Zuid-Amerika, de melaatschen, en ook onder de Boschnegers van ons Suriname.

De Nederlanders hebben bijna in elk opzicht Suriname verwaarloosd; ook de Ger. Kerken hebben er geen zendingspost. Maar de Broedergemeente heeft er zich over ontfermd. Laten onze jonge menschen eens lezen het schitterend geïllustreerd werk van Ds H. Weiss: „Vier maanden in Suriname“. Reeds in 1735 hebben de broeders daar het werk aangevangen, onder alle mogelijke denkbaren tegenstand. In dien tijd waren de negers aldaar de armsten en ellendigsten onder de menschen. En thans telt de Evangelische Broedergemeente 29233 zielen, verdeeld over verschillende plaatselijke gemeenten, waaruit reeds 8 geordende predikanten zijn voortgekomen, terwijl 380 inlandsche hulparbeiders medewerken, en tientallen scholen door duizenden kinderen bezocht worden. Hierbij is nog te noemen de melaatschenverpleging, de verzorging van weezen en verwaarloosden, en de opleiding van de jeugd tot ambachten.

Helaas tobt ook deze zendingsgemeente onder tekorten. Haar laatste rekening sloot met een tekort van 665000 Mark. Voor ons is dit niet veel, maar voor de Deutsche zending schier onoverkomelijk. Wij hopen en vertrouwen dan ook, dat de oproep om steun, aan onze kerken verzonden, algemeen gehoor zal vinden. Als iedere kerkeraad wat geeft, zullen wij een groot deel van dit tekort kunnen dekken. Natuurlijk zal het ook goed zijn, dat particulieren wat geven; daarvoor geven wij het adres van den penningmeester van het comité mr dr C. F. Schoch, Stadhouderskade 157, Amsterdam, post-rekening 10095.

De tweede jubilaris is het Nederlandsch Zendinggenootschap. Zij heeft in Gereformeerde kringen niet zoo'n goeden naam als de Broedergemeente; doch wij gaan de reden daarvan nu niet onderzoeken; op een feestdag zwijgen wij over ver-

Ridderlijk heeft hij dat toegestemd, getoond in hoever aan dit modernisme een recht van bestaan kan toegekend worden, en toegegeven dat zijn invloed in menig opzicht weldadig geweest is.

En niettegenstaande dit alles, en ofschoon de lezing ons van het begin tot het eind heeft geboeid, ja zelfs, hoewel iedere stelling op zichzelf ook door ons ten volle beaamd wordt, aanzelen wij niet te verklaren dat het modernisme recht zoude hebben, zich over zijne voorstelling te beklagen. Deze voorstelling toch is zelve slechts een Fata Morgana, waaraan wel een werkelijkheid ten grondslag ligt, maar die, hoewel boeiend schoon en zeer verklaarbaar, ten eenemale van werkelijk bestand is onthloot. Een Fata Morgana bracht niets nieuws en niet verder, want het liet ook niets na. De tooverwereld die zij schept is slechts een weerkaatsing van de werkelijke wereld die daar achter den horizon ligt. Maar die wereld bestond reeds, naar vorm en inhoud, geen enkel nieuw gebouw deed zij verrijzen; zelfs is hetgeen op den achtergrond stond niet door haar op den voorgrond gebracht.

De Fata Morgana kan dienen als beeld, niet als type; als vergelijking, niet als gelijkenis; en dan zelfs niet van het modernisme in de totaliteit zijner verschijnselen, maar slechts van de moderne theologie, d.i. van den godsdienst, het christendom der modernen.

Deze en nog andere opmerkingen van Dr Hoedemaker beantwoordde Dr Kuyper in De Heraut van 6 Oct. 1871 aldus:

„Bl. 239 zegt Dr H.: „Wanneer dit alles is waar van de theologie der modernen, indien wij dit woord mogen bezigen, maar niet van het mo-

schillen. Dit mogen wij wel allereerst bedenken, dat het Genootschap werd opgericht in den bangsten tijd, dien Nederland heeft doorgemaakt, n.l. in 1797, tijdens de Napoleontische overheersching. Wij bewonderen den heldenmoed, neen, den geloofs-moed dier mannen, die in zulke dagen, bij eigen ellende en druk, nog dachten aan den nood der heidenwereld, en zich geroepen gevoelden, om het hunne te doen, om in dien nood te voorzien.

125 jaren is het Genootschap nu voorwaarts gegaan onder kwaad gerucht en goed gerucht. Zij werd de moeder van andere vereenigingen, als de Nederlandsche Zendingsvereeniging, de Utrechtsche Zendingsvereeniging, in zeker opzicht ook de Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereeniging, die later overging in de zending der Ger. Kerken.

Wij zien met eerbied op tot de rijke historie van het Genootschap. Het heeft gewerkt in Zuid-Afrika, een tijd lang in Engelsch Voor-Indië, op de Molukken, Timor, en de Zuid-Wester eilanden; zeer bekend zijn zijn terreinen de Minahassa, Bolaang-Mongondou, Posso; ook op Java kwam het Genootschap; wij herinneren aan Modjo-Warno, het middelpunt der missie; noemen wij nu ook nog Savoe en Deli, dan krijgen wij een genoegzamen indruk van het veelomvattende werk, dat niet ongezegd bleef.

Uitmennende arbeiders waren in dienst van het Genootschap. Eenige jaren de bekende Gütlaff, in Posso dr Alb. C. Kruyt en de taalgeleerde dr N. Adriani, op Java C. Poensen, die later professor werd aan de Leidsche Universiteit enz. enz.

De uitgaven zijn voor dit jaar geraamd op bijna f300.000.

Sinds eenige jaren werkt het Genootschap met andere zendingsvereenigingen samen o.a. in de opleiding der zendingen aan de Zendingsschool te Oegstgeest.

Ds G. van der Giesen eindigt een stukje over het Genootschap in het „Ned. Zendingsblad“ met deze woorden:

„Wij gaan herdenken. Laat ons daarbij tot onszelf inkeeren, en ons eerlijk afvragen: wie zijn wij? Laat ons daarbij ons geheugen raadplegen; en ons verleden met al zijn noden en al zijn uitkomsten, met al onze zonde en al ons gebrek, maar ook met al onze ervaring van Gods genade, zal ons dwingen tot een lied der dankbaarheid, dat ons met te sterker handen bindt aan het werk in den dienst des Heeren.“

J. D. WIELENGA.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Hongarije.

III.

Eene Hollandsche christelijke school.

Schreef ik in mijn vorig artikel van een Hongaarsch gezin, dat den naam van een christelijk gezin kan dragen, nu vertel ik u van een christelijke school, ik voeg daaraan de nadere bepaling Hollandsche toe, hoewel de leerlingen dier school uitsluitend uit Hongaren bestaan en het personeel eveneens. 't Is alweer opzettelijk dat ik schrijf, dat de leerlingen uit Hongaren bestaan, omdat ik kwalijk kan mededeelen, dat het alle Hongaarsche kinderen waren, daar er onder deze leerlingen o.a. eene jonge moeder van twee kinderen was en om maar geen meerdere te noemen ook een zeer ontwikkelde jongeling, die voor zich de diplomatieke carrière heeft gekozen. Vele van de leerlingen dezer school waren langer of korter tijd

dernisme in zijn geheel." De inzage van aantekening 24 p. 66 zou hem getoond hebben, dat niet van het moderne leven, maar van het modernisme juist als theologie opgevat, het beeld der morgana gebruikt werd. De des betreffende definitie toch werd aldus geformuleerd: „Het modernisme is die bepaalde richting op godsdienstig gebied, die van de principiële loochening eener bijzondere openbaring uitgaande, niettemin de pretentie heeft, het echt en oorspronkelijk Christendom eerst in beeld en dan in het hart onzer eeuw te brengen." Ook de andere opmerking, dat de ketterij toch niet als een morgana, zonder iets na te laten, verdwijnt, wordt overbodig, zoo men let op het p. 19 geschrevene, dat een ketterij „alleen door geestelijken strijd verwinbaar, bestemd is om de zedelijke kracht (der Kerk) te verhoogen." Dit is dus, niet buiten, maar in de lezing, geheel hetzelfde als Dr H. wil. Dat eindelijk de tekening van het Modernisme als morgana, zelve een morgana zijn zou, zal hoe vernuftig ook de woordspeling zij, niet wel voor meer dan een invallende gedachte kunnen gelden, zoo men de onderscheiding niet voorbijzielt, die en bij het modernisme, en de morgana ontstaat, al naar gelang men met die namen de werking of het gewerkte beeld op het oog heeft. Blijkens geheel het derde deel van p. 29—55, was alleen van het laatste de onwerkelijkheid beweerd.

Eit de repliek van Dr Hoedemaker, in De Vereeniging: Christelijke Stemmen, Deel XXVI blz. 318 vv. blijkt voorts, dat aan dit meeningsverschil ten grondslag lag een verschillende beschouwing van den kerkelijken strijd tegen het modernisme.